

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Аудіовізуального мистецтва	Рівень вищої освіти	другий (магістр)
Кафедра	Візуальних практик	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	Фотомистецтво та візуальні практики	Семестр	3

ІСТОРІЯ СВІТОВОГО ФОТОМИСТЕЦТВА

Семестр 3 (осінь 2025)

Викладач	Павлова Тетяна Володимирівна, доцент, доктор мистецтвознавства, професор
E-mail	pavlovatatian@gmail.com
Заняття	За розкладом
Консультації	За розкладом
Адреса	Білий Лофт, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — Ist-Fot);
- 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть;
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна передбачає обов'язкові передумови для вивчення: закінчені курси з дисциплін «Історія образотворчого мистецтва», «Фотографія», «Основи операторської майстерності».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Навчальною базою дисципліни «Історія фотомистецтва» є матеріали, складені та систематизовані укладачем силабуса, доцентом Т.В.Павловою. Під час лекцій матеріали демонструються студентам у теоретичному викладі основних положень, що розкривають багатоманітність форм фотомистецтва в історичному процесі. Лекційний матеріал ілюструється у цифровому форматі, ознайомлюючи студентів з творчими зразками в

галузі фотографії з різних країн світу. Заангажованість у сучасний художній процес викладачів дисципліни, зв'язки з закордонними інституціями дозволяють як альтернативу традиційним методичним рекомендаціям використовувати матеріали і досвід, здобутий у чисельних арт подіях і форумах. Студентам також пропонується перелік рекомендованої основної та додаткової літератури (монографії, професійні журнали, каталоги і буклети), джерела Інтернет-ресурсу (див. список рекомендованої літератури).

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, ілюстрації зберігаються в електронному вигляді на кафедрі ФВП ХДАДМ.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, цифрова камера тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є підготовка студентів до самостійного критичного аналізу фотомистецьких практик у сучасному мистецтві. Завдання дисципліни полягають в ознайомленні студентів з основними критеріями сприйняття фотографічного мистецтва, розумінні механізму мистецтвознавчого аналізу в сфері сучасної художньої практики.

На лекційних і семінарських заняттях студенти отримують базові компетентності, а саме можливість застосовувати знання у практичних ситуаціях предметної галузі та сфері професійної діяльності; здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Предметом вивчення дисципліни є знайомство з історією і теорією фотографії, головними напрямками в арт фотографії. Лекційний цикл охоплює матеріал з проблем розвитку історії світового фотомистецтва, що відповідає вимогам інтегрування вітчизняної освіти до загальноєвропейського культурного простору.

Дисципліна покриває такі компетентності:

ЗК01. Здатність вчитися та оволодіти сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ФК08. Здатність самостійно розробляти та професійно втілювати аудіовізуальні проекти, створювати аудіовізуальні твори.

ФК09. Здатність здійснювати редакторсько-сценарну / продюсерську/ режисерську/ операторську / звукорежисерську діяльність в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва на вищому, керівному, рівні.

ФК10. Здатність критично оцінювати художню якість аудіовізуального продукту та обґрунтовувати експертні висновки.

ФК014. Здатність до організації професійної колективної діяльності з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

Програмні результати навчання дисципліни: виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях; застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, з інтеграцією вітчизняного та зарубіжного мистецького досвіду.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається професійним сприйняттям історії розвитку фотомистецтва, естетичних практик, формування семіотичної моделі сучасної культури, де фотографія посідає важливе місце.

Дисципліна вивчається протягом одного семестру 2-го курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних годин, в тому числі 30 годин — аудиторні: лекційні (16) та практичні заняття (14) та 60 годин — самостійні). Всього курс має 2 модуля по 7 тем.

Осінній семестр: 90 годин: 16 — лекції, 14 — практичні заняття, 60 — самостійні.

ІСТОРІЯ СВІТОВОГО ФОТОМИСТЕЦТВА

Змістовий модуль 1.

Проблеми форми в фотомистецтві.

- 1.1. Вступ: теоретичне знання і його специфіка
- 1.2. Засоби художньої виразності фотографії
- 1.3. Аналіз та інтерпретація фотографії
- 1.4. В. Беньямін, С. Зонтаг, О. Петровська про специфіку фотографії
- 1.5. Колаж і монтаж в фотографії
- 1.6. Фотографія і перформативне мистецтво
- 1.7. Фотографія в інсталяції
- 1.8. Фотографія і *photo based art*.

Змістовий модуль 2.

Історичний огляд фотографії як мистецтва

- 2.1. Зародження фотографії
- 2.2. Зародження та розвиток фотографії в Європі та в Україні
- 2.3. "Чиста" або "пряма" фотографія
- 2.4. Експериментальний напрям у фотографії
- 2.5. Документальний підхід або фотожурналістський стиль
- 2.6. Символічна або метафорична фотографія
- 2.8. Харківська школа фотографії

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та семінарських занять. Практичні та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на завершення семінарських завдань та закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни в контексті власного наукового дослідження (теми кваліфікаційної роботи). Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є іспит. Для отримання іспиту достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені тестові контрольні питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім іспиту). Під час проведення занять он-лайн обов'язкова авторизація слухача. Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні іспитів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі іспиту — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:**
<https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1 тиждень	1.1	лекція	Вступ: теоретичне знання і його специфіка	2		
		семінар	семінар	2		
2 тиждень	1.2	лекція	Засоби художньої виразності фотографії	2	Есе на 250 слів	Роздруківка доповіді приноситься на

						заняття
		семі нар	семінар	2	Доповіді на семінарі	
3 тиждень	1.3	лекц ія	Аналіз та інтерпретація фотографії	2		
		семі нар	семінар	2	Доповіді на семінарі	
4 тиждень	1.4	лекц ія	В. Беньямін, С. Зонтаг, О. Петровська про про специфіку фотографії	2		
		семі нар	семінар	2	Доповіді на семінарі	
5 тиждень	1.5	лекц ія	Колаж і монтаж в фотографії	2		
		семі нар	семінар	2	Доповіді на семінарі	
6 тиждень	1.6	лекц ія	Фотографія і перформативне мистецтво	2		
		семі нар	семінар	2	Доповіді на семінарі	
7 тиждень	1.7	лекц ія	Фотографія в інсталяції			
		семі нар	практичні	2		
8 тиждень	1.8	лекц ія	Фотографія і photo based art.	2		
		семі нар	семінар	2	Есе на 1500 знаків. Роздруківка Обговорення робіт	Роздруківка приноситься на заняття
9 тиждень	2.1	лекц ія	Історичний огляд. Зародження фотографії	2		
			семінар	2	Доповіді на семінарі	
10 тиждень	2.2	лекц ія	Зародження та розвиток фотографії в Європі та в Україні	2		
			семінар	2	Доповіді на семінарі	
11 тиждень	2.3	лекц ія	"Чиста" або "пряма" фотографія	2		
			семінар	2	Доповіді на семінарі	
12 тиждень	2.4	лекц ія	Експериментальний напрямок у фотографії	2		

			семінар	2	Доповіді на семінарі	
13 тиждень	2.5	лекція	Документальний підхід або фотожурналістський стиль	2		
			семінар	2	Доповіді на семінарі	
14 тиждень	2.6	лекція	Символічна або метафорична фотографія	2		
			семінар	2	Доповіді на семінарі	
15 тиждень	2.7	лекція	Харківська школа фотографії	2		
			семінар	2		
					Доповідь (усно), 5 хвилин, інтерпретація тем дисципліни в межах власної кваліфікаційної роботи.	5 балів додатково за обґрунтован у критику виступів студентів

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–20
2	Поточний контроль	0–20
3	Поточний контроль	0–20
4	Поточний контроль	0–40
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматкуванням

D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час семінарських занять (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Барт Р. Camera lucida. К.1997. 223 с.
2. Бенямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності. Вибране / Пер. з нім. Ю. Рибачук, Н. Лозинська. Львів: Літопис, 2002. 214 с.
3. Бетчен Д. Вогонь бажання: зародження фотографії. К.: Родовід, 2019. 248 с.
4. Дагер, Ньепс, Тальбот. М.: Госкиноиздат, 1938.
5. Pavlova T. Ukrainian photography 1900-1939 / The History of European photography / The Central European House of Photography. – Vienna-Bratislava, 2010. – P.677-691.
6. The History of European photography. Vol.I, II / The Central European House of Photography. Vienna-Bratislava, 2014.
7. The History of European photography. Vol.III / The Central European House of Photography, FOTOFO and Eyes On - European Month of Photography Vienna . Vienna-Bratislava–Vienna, 2016.
8. Павлова Т. Від “теорії удару” до “Контакту”/ Kharkiv School of Photography. 01.07.21. URL: <https://ksp.ui.org.ua/uk/researcher-txt/t-pavlova-blow-theory-kontakt/>
9. Павлова Т. ХІІІФ у незалежній Україні: Vita Heroica vs Vita Minima / Kharkiv School of Photography. 01.07.21. URL: <https://ksp.ui.org.ua/uk/researcher-txt/vita-heroica/>
10. Зонтаг С. Про фотографію / Пер. с англ. К.: Основи, 2002. 189 с.

Додаткова література

1. Алфьорова З. І. Візуальне мистецтво кінця ХХ – початку ХХІ століття: Автореф. дис... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / ХДАК. Харків, 2008. 40 с.
2. Павлова Т. Мистці українського авангарду в Харкові. Харків: Графпром, 2015. 474 с.
3. Павлова Т. До історії харківської школи фотографії// Kharkiv Photo Forum 2020. К., 2020. С. 22–49.
4. Павлова Т. Група «Время» // Korydor (журнал про сучасну культуру). 30.06.2019. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/context/11657.html>
5. Павлова Т. ХІІІФ у незалежній Україні: Vita Heroica vs Vita Minima / Kharkiv School of Photography. URL: <https://ksp.ui.org.ua/uk/researcher-txt/vita-heroica/>

6. Смирна Л. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 247 с..
7. Супрун О. Фотомонтаж // Світло й тінь. 1993. № 4.

Онлайн-ресурси :

1. The Metropolitan Museum of Art – Heilbrunn Timeline of Art History (Photography)
Опис розвитку фотографії, ключові автори та техніки.
https://www.metmuseum.org/toah/hd/phog/hd_phog.htm
2. Museum of Modern Art (MoMA) – Photography
Матеріали про становлення фотографії як мистецтва, онлайн-колекції.
<https://www.moma.org/collection/medium/photography>
3. International Center of Photography (ICP). Історичні огляди, статті, цифровий архів.
<https://www.icp.org>
4. George Eastman Museum – Photography Collection. Один з провідних світових ресурсів з історії фотографії. <https://www.eastman.org/photography>
5. Tate – Art Term: Photography. Аналітичні тексти та історичні огляди.
<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/p/photography>
6. British Library – Early Photography. Матеріали про зародження фотографії та ранні техніки. <https://www.bl.uk/collection-guides/early-photography>
7. Український Центр Фотографії (UCF). Матеріали та публікації про українське фотомистецтво. <https://www.photocenter.org.ua>
8. Ukraïner – історії про українських фотографів та фотоархіви. Аналітика та культурні матеріали. <https://ukraïner.net/tag/fotografiya/>